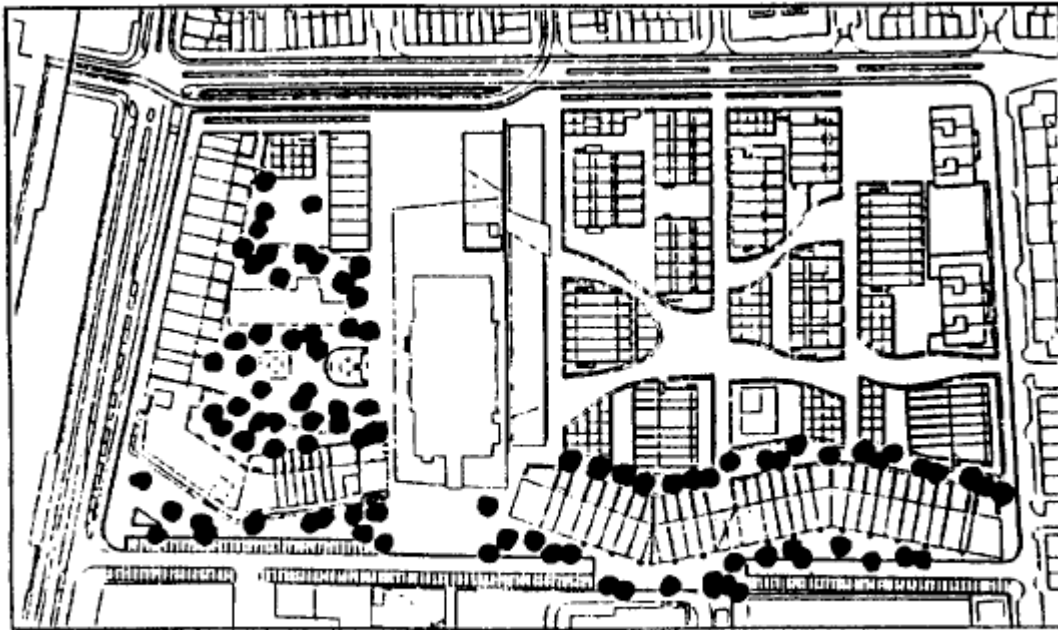

Denkrichtingen bomen GWL

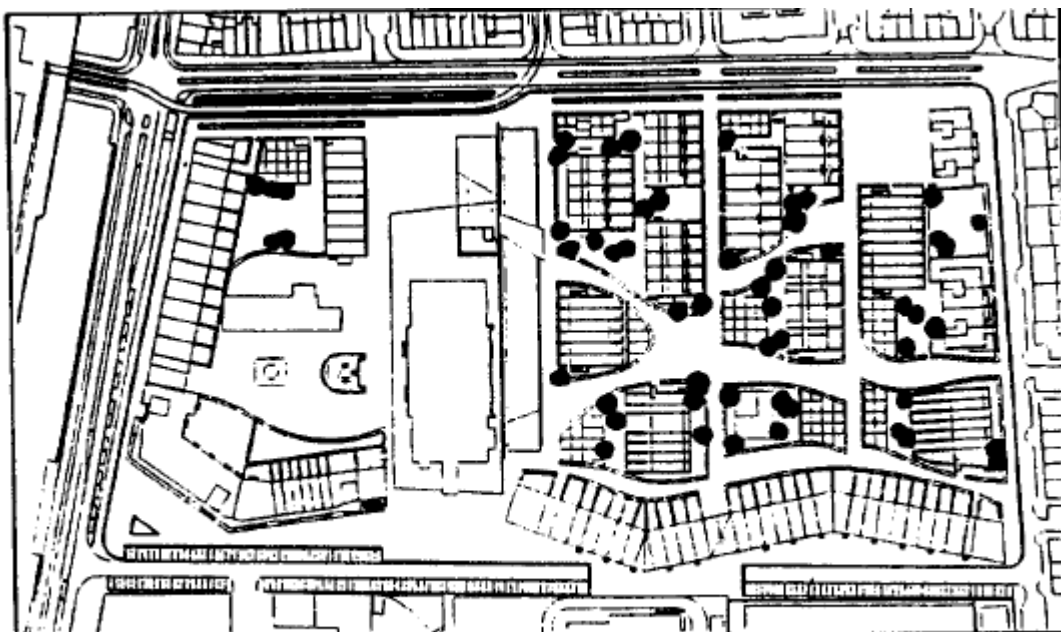
Luc Sour, 12 november 2024

Bestaande bomen

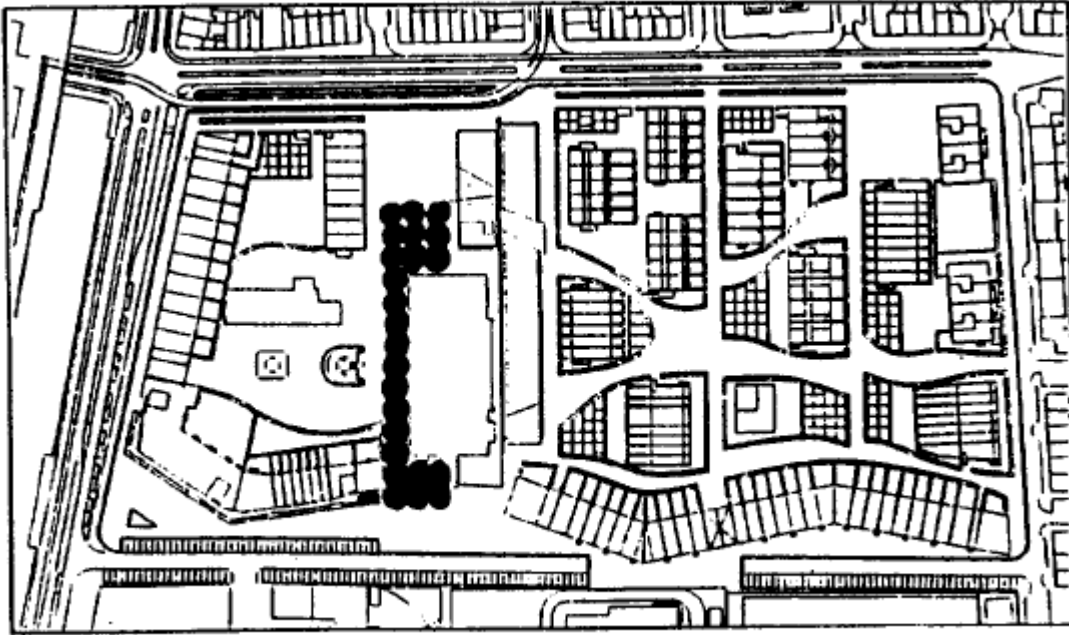
De opzet bij de aanleg is helder. Op pagina 24 van het Stedenbouwkundig Plan (Toelichting 1993) staat: “de basisboom is de acacia die een transparante kroon heeft en groot wordt. Daarnaast de walnoot die de zichtlijnen langs de assen een accent geeft. Het stedelijk plein in de zuidoosthoek met kersenbomen.” In het maaiveldontwerp 1995 staat:

groene waas van acacia's rond woongebouw

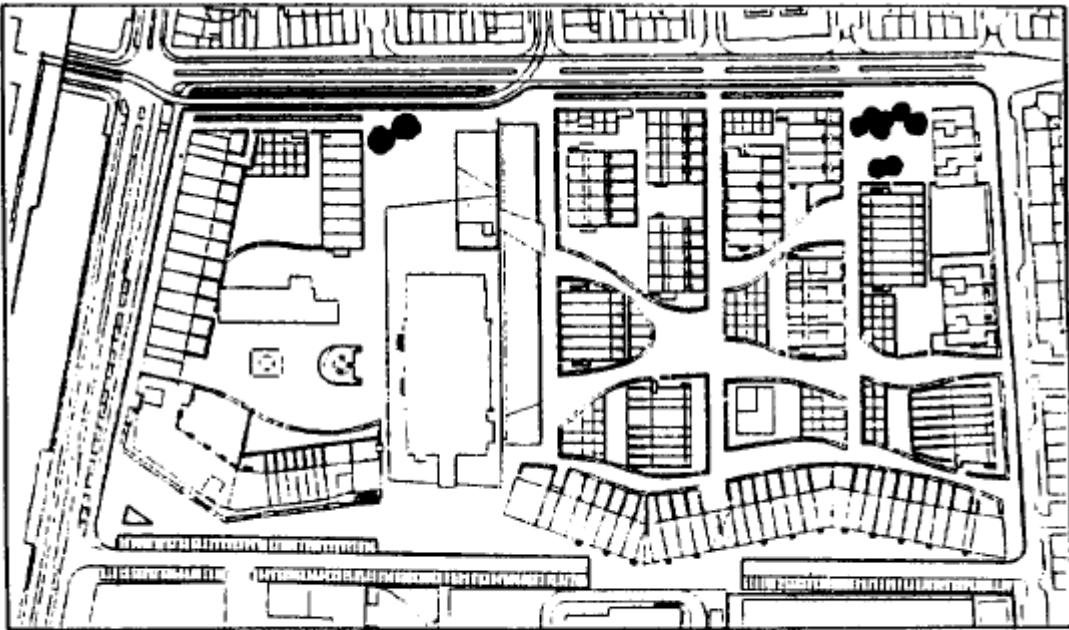

bloeiende kerse- en appelbomen binnen de eilanden

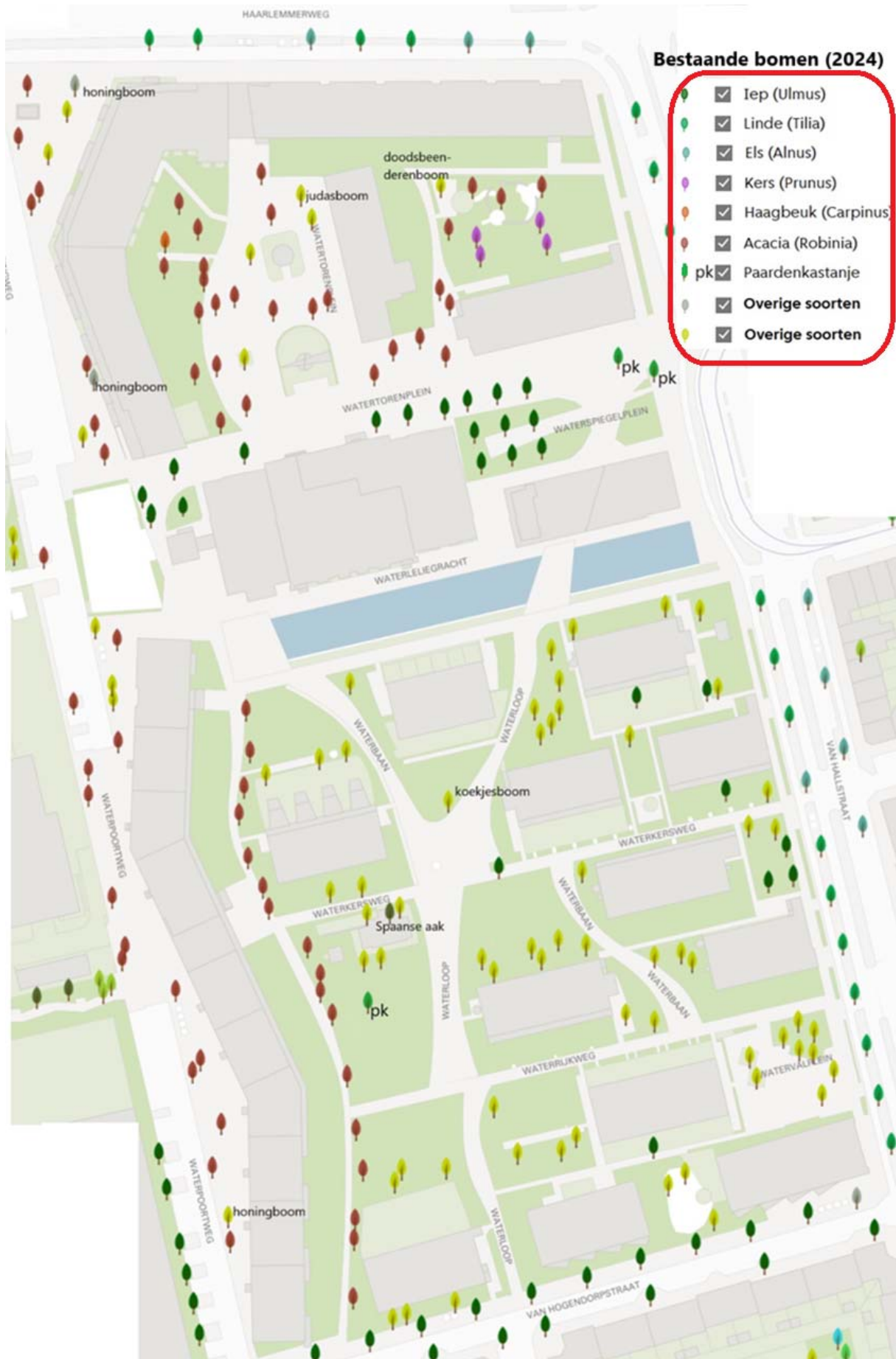
monumentale iepen rond pompgebouw

1 soort 'Dodoens'

**verplante amberbomen op het buurthuisplein en
monumentale kastanie's op het O.V.-plein**

De amberbomen werden Valse Christusdoornen (Gleditsia)

Bomen op markante plekken

Hier en daar een accent met een groot wordende boom is een wens van de 'bewoners ontwerpgroep GWL'. Denk aan bomen die 20 a 25 m hoog worden: Tamme Kastanje, Geelbladige acacia (*Robinia pseudoacacie* 'Frisia'), rode beuk, en zilveresdoorn (*Acer saccharinum* 'Laciniatum Wieri', fijnbladig, of 'Pyramidale') en walnoot. Op twee plekken langs de Waterrijkweg staan in tuinen Catalpa's die ook markant zijn.

Op bovenstaande kaartje enige suggesties waarbij rekening is gehouden met kabels en leidingen:

- A. *Acer saccharinum* 'Laciniatum Wieri'
- B. Geelbladige Valse Christusdoorn (*Gleditia triacanthos* 'Sunburst')
- C. Tamme kastanje (*Castanea sativa*)
- D. *Robinia pseudoacacie* 'Frisia' (herplant voor tranenden)
- E. Bruine beuk
- F. Papierberk (*Betula papyrifera*)

Kleine accentbomen

G **Sorbus** aucuparia 'Sheerwater Seedling', Lijsterbes (smal blijvende variëteit, 3^e grootte, na 20 jaar 8 m). Rijke bloei (witte tuilen) en vrolijk oranje vruchtjes.

H **Prunus** padus 'Albertii', Europese Vogelkers (smal opgaande variëteit), boom (10 m na 20 jaar), zeer rijke witte bloei en een van de belangrijkste bomen voor insecten.

I **Fraxinus** americana 'Autumn Purple', Amerikaanse es, markante boom, herfstkleur zeer opvallend geel met zweem oranje.

K 2x **Prunus** x schmittii, sierkers, smalle opgaande kroon en na 20 jaar 7 m hoog, voorjaarsbloei wit-bleekroze, opvallend gele herfstkleur.

L **Acer** rubrum 'Autumn Flame', rode esdoorn, losse ronde kroon, langzame groeier en na 20 jaar 8 m, prachtig geel-rode herfstkleur.

lijkt mee te vallen op wortelopdruk na maar dat betrof meer een aanlegfout (te weinig bomengrond, ca 5 m³ per boom wat 25 m³ had moeten zijn).

Meerstammig

Bij de toepassing van meerstammige bomen is het van belang dat ze vanuit een wortelgestel

zijn opgekweekt en niet, zoals veel gebeurd, drie heesters/bomen bij elkaar gezet.

Plekken zijn in grotere plantvakken (verticaal accent) of solitair in grotere verhardingen (7 a 10 m³ bomengrond toevoegen). Soorten met extra's zijn:

Berk (*Betula utilis* 'Doorenbos')

Lijsterbes rood in herfst (*Sorbus* 'Dodong', prachtig herfstblad)

Lampionboom (*Koelreuteria paniculata*, zeer fraai)

Japanse sierkers wit (*Prunus* 'The Bride')

Chinese mahonieboom (*Toona sinensis* 'Flamingo' felroze uitlopend)

Bijenboom (*Tetradium daniellii*)

Fruitbomen

Bij raadsbesluit van 1996 is instemming geweest met het principe van aanplant fruitbomen mits bewoners het medebeheer doen. Dat wil zeggen dat onderhoud en vervanging bij Stadswerken ligt maar bewoners in een goed begeleidde of deskundige medebeheergroep de kans krijgen zelf de snoei op zich te nemen en in ieder geval de oogst te regelen en verdelen.

Nu na ruim 25 jaar is te zien dat veel van de fruitbomen op hun laatste benen lopen. Slechte conditie, weinig blad en weinig fruit. Debet hieraan lijkt dat de bomen bij de aanleg te weinig doorwortelbaar volume meekregen en nadien te weinig periodieke bemesting.

Bij herplant is per hoogstamboom minstens 10 m³ vereist. Bij halfstambomen (makkelijker te beheren!) zou 7 a 10 m³ al kunnen volstaan.

Een passende maatregel lijkt nu de bomen proportioneel te vervangen. De meest verzwakte bomen kappen (omtrek meer dan 33 cm op borsthoogte, dan is kapvergunning vereist), en door een aannemer van de gemeente te laten herplanten na grondwisseling.

De fruitbomen met een redelijke conditie geven we een compostgift. Als de boomconditie en vruchtdracht niet verbeteren dan afwegen die bomen ook te vervangen.

Alle fruitbomen staan beschut binnen de omhaagde openbare terreindelen in het gras of laag groen.

Bestaande rassen fruitbomen zijn terug te vinden op maps.amsterdam.nl/bomen

Appels bijv.: *Malus domestica* 'Dijkmanszoet', 'Gravensteiner', 'Dubbele Rode Bellefleur', 'Goudreinette', 'Sterappel', 'Notarisappel', 'Lombarts Calville', 'Groninger Kroon', 'Lemoen', 'Winston',

Peren bijv. : *Pyrus communis* 'Gieser Wildeman', 'Winterrietpeer', 'Luntersche Pippeling'.

Het Handboek Groen adviseert contact op te nemen met een pomologische vereniging om bij voorkeur oude rassen te gebruiken. Feitelijk is dit al gedaan maar als bij herplant nieuwe rassen spelen is een advies aan te raden. Die

keuzes dragen bij aan de instandhouding van oude rassen (erfgoed). Hieronder staan (overige) rassen die een goede vruchtdracht geven, smakelijk zijn, goede onderlinge bestuiving geven en vrij van ziekten zijn. De te kiezen soorten worden naderhand getoetst door Beheer (standaard). Als het in zelfbeheer is, de bomen in het groen/gras staan, dan is de kans groter dat soorten akkoord zijn.

Fruit- en notenbomen

1. Peer (*Pyrus communi* Beurre Hardy, Bloedpeer, Charneux, Comtesse de Paris, Conference, Doyenne de Comce, Giesser Wildeman (stoofpeer), Jut, Kleipeer, Saint Remy (rode stoofpeer), Valse Ijsbout (stoofpeer), Verdi, Zwijndrechtse wijnpeer),
2. Appel (Alkmene, Benoni, Braeburn, Cox Orange, Ecolette, Elstar, Golden delicious,, James Grieve, Jonagold, Klumpke, Notarisappel, Red Elstar, Rode of Schone Boskoop (Goudreinet), Santana, Sterappel, Topaz, etc),
3. Kers (*prunus avium* Bigarreau Burlat, Dubbele meikers, Early Rivers, Hedelfinger, Kordia, Lapins, Mierlose zwarte, Pater van Mansveld, Regina, Summit, Udense Spaanse spekkers), Varikse Zwarte, Wijnkers),
4. Pruim (*Prunus domestic* 'Anna Späth', Betuwse kwets, Bleue de Belgique, Czar, Excalibur, Jubileum, Ontario, Opal, Vroege Tolse, Reine Claude),
5. Mispel (*Mespilus germanica* Nottingham, Hollandse, Westerveld),
6. Kweeper (*Cydonia oblonga* 'Agvambari', Ludovic, Rea's Mammoth, Ronda, Sobu, Vranja), 3-5 m.
7. Aardbeienboom (*Arbutus unedo*),
8. Pawpaw of Indianenbanaan (*Asimina triloba*), 5 m., eiwitrijke vruchten 5-15 cm.
9. Vijg (*Ficus carica*),
10. Aziatische peer (*Pyrus pyrifolia* 'Hosui', Kosui, Nijisseiki), ca 3 m hoog
11. Japanse abrikoos (*Prunus mume*)
12. Japanse kornoelje (*Cornus kousa* 'Satomi'),
13. Perzik (*Prunus persica* Amsden, Bededict, Champion, Red Haven, Vaes Oogst, Red Gold),
14. Amandel (*Prunus dulcis* 'Ferragnes', ;Lausanne', Steliette'/ *Prunus x persicoides*),
15. Abrikoos (*Prunus armeniaca* 'Bredase', 'Hongaarse', Tros Oranje),
16. Moerbeï (*Morus nigra* 'Kokuso', Wellington)
17. Gele Kornoelje (*Cornus mas*),
18. Walnoot (*Juglans regia* 'Axel', Broadview. Buccaneer, Coenen, Proslavski, Rote Donaunuss)

Klein fruit

- Blauwe honingbes (*Lonicera caerulea*), 1/m²
- Aalbes (*Ribes rubrum* 'Augustus', Cassa, Roodneus, Rotet, Stanza), 1/m²
- Jostabes (*Ribes nidigrolaria*), 1/m²
- Kruisbes (*Ribes uva-crispa* 'Hinnonmaki Röd', Achilles, Golda, May Duke, Pax), 3/m²
- Zwarte bes, cassis (*Ribes nigrum* 'Bona', Kristin, Triton), 1/m²
- Witte bes (*Ribes rubrum* Blanka, Zitavia), 1/m²
- Blauwe bes (*Vaccinium corymbosum* 'Bluegold' (1 per 2m²), Berkeley, Bluecrop, Brigitta Blue, Coville, Dixi, Duke, Goldtraube 71, Spartan.
- Aardbei (Kimderly, Lambada, Pava; doordragend:, Everglade, Evita, Selva)

- Kiwi (*Actinidia deliciosa* Abbot, Atias, Bruno, Buitenpost, Hayward, Matua; *Act. Arguta* Ananasnaya, Issai, Romeo)
- Druif (opbinden of pergola) blauw: Boskoop's Glory, Brant, Conseiller de Poorter, Rembrandt; witte druif: Chasseleas Rose, Seedling, Vroege van der Laan
- Specerijstruik (*Calycanthus floridus*),
- Bramen (opbinden, *Rubus fruticosus*, doornloze Chester Thornless, Hull Thornless, Loch Ness, Navaho, Thornfree; met stekels Himalaya, Loganberry, Tayberry),
- Appelbes (*Aronia arbutifolia*, 1,7 m.)
- Rozenbottel (*Rosa rugosa* Alba, Alboplena, Rubra)
- Frambozen (*Rubus idaeus*)
- Vlierbes (*Sambucus nigra*),
- Hazelnoot (*Corylus avellana* ;Camponica', Gunslebert, Gustav Zeller, Halle'sche Riessen).
- Lambertsnoot (*Corylus maxima* Morell, Negret, Pauetet, Tonda di Giffoni)

Kruiden en moestuinen

Alleen in bakken, manden en bigbags in situaties waar het maaiveld niet recent is afgewerkt met een schone grondlaag van tenminste 30 cm en bij voorkeur 50 cm. Bij risico van licht vervuilde grond, dan die zone afschermen met een verhoogd plantbed (worteldoek en plankconstructies) met ca 20 cm teelaarde.

Zorg dat de plek afgeschermd is voor hondenurine en -poep dat anders maken de groente / bloemen / fruit ongeschikt maakt voor consumptie. Bij voorkeur een haag en anders een schapengaasraster helpt tegen ongenode gasten. Tegen dat raster kun je leuke (eetbare) bloemen zetten zoals oost-indische kers. Ook een prima steun voor klimmers als geursiererwten, pronkbonen, tuinbonen, peultjes, tomaat, sperziebonen, framboos, spaanse pepers, enz.

Overige suggesties voor zelfbeheer:

1. Viooltjes, goudsbloemen, cichorei, korenbloem (alle eetbaar en leuk als garnering van gerechten).
2. Pompoen en courgette doen het ook altijd en zijn zeer decoratief, met eetbare bloemen.
3. Knollen/groente: aardappelen, wortelen, radijsjes, snijbiet, sla, suikermais, aardpeer
4. Kruiden: wintergroen zijn tijm, lavendel, salie en rozemarijn. Verder naar keuze: kervel, basilicum, koriander, bieslook, munt, peterselie.
5. Fruit: aardbei, aalbes en zwarte bes, halfstam appel en peer
6. Winterbeeld: boerenkool, kool, spruiten, ... laat de uitgebloeide stengels zoveel mogelijk staan, ook om insecten te laten overwinteren.
7. Gericht wat kleurige bloemen, bijenplanten en snijbloemen: verwilderingsbollen, zonnebloemen, een veldje gezaaide inheemse eenjarigen, muurbloem (*Erysimum*), slaapmutsje (*Eschscholzia californica*), *Cosmea*, stokrozen, siertabak, enz